

Livet är bittert

Publicerad: 28 augusti 2010, 11.49

Hon debuterade med en bok som få ville uttala titeln på, men som har fått kvinnor att kalla sig bitterfitta och utropa: ”Den här boken handlar om mig!”. Medan Bitterfittan når nya länder kommer Maria Sveland med en feelbadroman om stark vänskap och sexuella övergrepp.

Tjejen mitt emot mig på restaurangen i Hamburg tar en klunk av sitt vita vin. Vi är där tillsammans med gemensamma vänner och har pratat om all svensk litteratur som säljer i Tyskland. Hon verkar måttligt intresserad av det svenska deckarundret. Nu blir hon ivrigare.

–Bitterfotze? Maria Sveland är också svensk?

Jodå, försäkrar jag och påpekar att jag mitt bland alla deckare i bokhandlarna har sett romanen ligga där i ett rosa omslag som påminner om den svenska utgåvan.

–En bekant bröt upp med sin man och flyttade ihop med en kvinna efter att ha läst den, berättar hon.

Jag blir inte så förvånad. Även om Bitterfittan (ännu) inte har fått samma genomslag som amerikanska Erica Jongs Radd att flyga och danska Suzanne Brøggers Fräls oss ifrån kärleken – två 70-talsromaner som huvudpersonen Sara i Bitterfittan påverkas av – har den sparkat igång diskussioner om hur man ska lyckas leva ihop.

För den som inte har läst: Sara är en 30-årig kvinna som för att försöka förstå vad som gick fel med hela jämställdhetsprojektet åker ensam till Teneriffa en vecka, bort från sitt liv med maken Johan och sonen Sigge. Hon tänker ”bitterfittiga” tankar och undrar: ”Hur ska vi någonsin kunna få ett jämställt samhälle när vi inte ens klarar av att leva jämställt med den vi älskar?” Helt enkelt: Hur ska man få vardagen med barn och jobb att gå ihop – och samtidigt få tid för sig själv?

Att så många kan identifiera sig ser Maria Sveland som ett bevis på att det privata verkligen är politiskt, när vi nu träffas i hennes tvårummare på Södermalm i Stockholm. Hon sitter vid sitt köksbord med en stor brunblommig mugg med myntate och minns att hon inte hade så höga förväntningar.

–Jag var bara skitglad att boken skulle publiceras och trodde att den skulle uppskattas av anarkafeminister på Söder, kanske några hundra stycken.

Att bryta upp äktenskap var inte syftet, även om en kvinna har skrivit: ”Efter att ha läst din bok kände jag att jag inte kunde vara gift längre.” Hon gläds särskilt åt mejl som: ”Boken fick mig och min man att prata hela natten”.

–Att boken startar samtal vid köksborden är grymt. Det är där revolutionen kan börja, säger hon och får det att låta som om den väntar på gatan nedanför hennes öppna balkongdörr.

Hon var beredd på hat och hot, men bara en handfull av de hundratals mejlen har varit direkt negativa.

–Det är nästan så jag undrar om jag har misslyckats med något, säger hon och skrattar.

Var det en överraskning att så många säger: ”du skriver om mig”?

–Först, men sedan tänkte jag: Varför skulle det här bara vara mina tankar? Det är tankar som många i vår generation brottas med, vi som har vuxit upp med en vision om att det ska gå att leva jämställt. Vi tog det för givet och sedan kom vi ut i arbetslivet och in i kärlekslivet och upptäckte att ”Oj, det var visst inte helt hundra jämställt”. Många har känt sig misslyckade för att just de inte klarar av att leva jämställt i världens mest jämställda land.

En debutant kan vara glad om boken säljs i ett par tusen exemplar. Bitterfittan har i Sverige sålt i 130000 exemplar och har även getts ut i Norge, Danmark och alltså i Tyskland (där den ofta kallas ”skandalbok”). Helga Resch på det tyska förlaget Kiepenheuer und Witsch fick kämpa för att övertyga sina kollegor om att ge ut den. Själv älskade hon den omedelbart för att den var så ”stark och provokativ”.

–Situationen är värre i Tyskland än i Sverige, vi har till exempel inte lika utvecklad barnomsorg. Vi har sett Sverige som ett slags idealland när det gäller jämställdhet, nu fick vi en annan bild, säger hon.

–Alla hade trott att vi bara behövde vänta, då skulle allt bli mer jämställt. Boken visade att det inte fungerar så, vi måste diskutera om och om igen.

Trögare har det gått i länder som Frankrike, Italien och Spanien. Där säger många förläggare att de gillar Bitterfittan, men att samhällsdebatten inte har kommit tillräckligt långt.

Nästa år ges den ut i Storbritannien som Bitter bitch, en översättning av titeln som Maria Sveland tycker är lam. Det brittiska förlaget har inte gått att övertala.

–Bitter bitch låter chick lit. Det känns inte alls lika kul som att få tala om Bitter cunt, säger hon och ser för första gången lite bitter ut.

Den omstridda titeln har bidragit till framgångarna. Det finns historier om äldre kvinnor som har velat låna boken på biblioteket, men inte vågat uttala titeln. I Tyskland bokstaverades den till och med i ett radioinslag. Nu har bitterfitta blivit ett begrepp, något som kvinnor själva kan använda i protest och inget de får slängt i ansiktet.

–Jag hoppas att Horace Engdahl och Svenska Akademien ska bli tvungna att lägga in ordet i Saol, säger Maria Sveland och ler.

Visst, hon har börjat erövra orden bitter och fitta, precis som hon ville. Men har hon nått andra än de redan invigda med sin bok? Hon snurrar på en av de ljusa slingorna i sitt svarta hår och konstaterar att det inte var den kristna högern som satt i publiken när hon turnerade i Tyskland i höstas.

–I Sverige har jag blivit förvånad många gånger. När jag intervjuade Johan Staël von Holstein hemma hos honom i Saltsjöbaden berättade hans fru att hon och hennes väninnor hade läst Bitterfittan i sin litteraturcirkel och tyckte den var ”jättebra!”. Där hade jag velat vara en fluga på väggen. Tänk att den når även till konservativa överklasskvinnor!

Allt mottagande har inte varit lika rosenrött. Exempelvis har en del äldre feminister anklagat Maria Sveland för att göra kvinnor till offer. Det ser ut att göra henne ledsen.

–Det är konstigt om man inte kan skildra problemen som finns med att vara kvinna.

Mest ifrågasatt har hon nog blivit för att hon själv levde mitt i kärnfamiljen, gift och med två barn.

Befängd, kallar hon det och höjer rösten.

–Man kan bara föreställa sig vilken kritik jag hade fått om jag var frånskild, barnlös och lesbisk. Det där är en klassisk härskarstrategi.

Nu är Maria Sveland aktuell med sin andra bok, med den mindre uppseendeväckande titeln *Att springa*. Det är en mer klassisk roman – inte samma hybrid av debatt, reportage och roman som *Bitterfittan* – men skriven med samma sorts ilska mot orättvisor. Den skildrar Emma och Julia som i bokens inledning får syn på en blottare ”med rabarbersvaj”. De springer, till gömstället i trädet. Maria Sveland kommer ihåg blottarna hemma i stadsparken i Örebro.

–Vi tyckte det var jättespännande och kittlande. Det fanns en myt om att blottare inte var farliga, men det är de ju. Vi jagade dem och förstod inte hur nära det svarta och farliga vi var.

Snart anas skuggor i flickornas liv och allt vävs samman till en berättelse om vuxenblivande, stark vänskap, klasskillnader, övergrepp – och om patriarkatet i stort.

Maria Sveland tänkte på manliga författares pojkskildringar, som Mikael Niemis *Populärmusik från Vittula* och Harry Martinsons *Nässlorna blomma*, ”som skriver om sina tidiga tonår och möten med sexualiteten”. Hon slogs av att väldigt få romaner har en flicka i huvudrollen.

–De handlar sällan om den där speciella åldern, 12–13 år när man leker med Barbie ena dagen och förlorar oskulden nästa dag. Det är en förvirrande och magisk tid. Jag tyckte det behövdes fler böcker om det.

Idén till intrigen om förövare fick hon när det efter en dokumentär om förövarpappor, som hon gjorde i början av 00-talet, hörde av sig kvinnor som hade gått under jorden för att gömma sig och sina barn.

–När jag började förstå hur rättslösa barn är i de här frågorna blev jag väldigt upprörd, det är en frustration som fortfarande kokar inom mig.

Bitterfittan var aningen hoppfull mot slutet. Att springa blir bara mörkare och mörkare.

–Det gick inte att göra den ljusare, det fick bli en riktig feelbadroman.

Vad kan *Att springa* väcka för debatt?

–Jag hoppas att den ska beröra, men jag har inte skrivit den för att skapa debatt eller provocera. Jag har ingen aning om vad folk går igång på.

En kritik skulle kunna bli att du skildrar män som skitstövlar...

–Jo, säkert... Men då får man öppna ögonen och se hur världen ser ut. En tredjedel av alla kvinnor utsätts för våld någon gång under sin levnad. Systematiska kränkningar, övergrepp och mord, det är så det ser ut.

Återigen har Maria Sveland valt den fiktiva bokformen framför radiomediet som hon tidigare jobbade med. Det förklarar hon med att romanen är oslagbar om man vill nå in i folks innersta. Hon ägnar sig nu åt författandet på heltid. Dagen innan vi ses hemma hos henne är vi med när hon träffar författarkompisen Mian Lodalen på ett kafé. De bubblar ikapp om den kampsång, Feministens klagan, som de sjöng på Feministiskt Initiativs valupptaktsmöte kvällen före. De stämmer upp till melodin från Cornelis Vreeswijks *Turistens klagan*:

–*Hur ska vi våga kalla oss feminister? Det gör ju inte ens vår egen jämställdhetsminister.*

De skrev låten under en skrivarvecka på Gotland tillsammans med de två andra författarna i sitt lilla

nätverk: Mari Jungstedt och Katarina Wennstam. De brukar åka iväg ihop, skriva, läsa högt ur sina manus och diskutera sådant som titlar och kontrakt.

–Jag tror inte män har samma sorts gemenskap. Se på Ranelid, GW Persson och Guillou, de bråkar ju bara.

Maria Sveland vet inte om hon hade orkat skriva Att springa utan de tre vännerna. Nu har hon dessutom nästan slutfört sin tredje roman. Liksom Att springa är inte heller den en uppföljare till debuten.

–Vem vet? Det kanske kan komma en fortsättning. Jag får väl vara skild i några år först och så får jag skriva Bitterfittan goes divorced.

Sedan ett halvår tillbaka är Maria Sveland faktiskt skild, ett faktum som säkert kan få många att haja till och tänka: ”Äktenskapet är alltså omöjligt!?”. Hon förklarar skilsmässan kort med att hon ville ta reda på vem hon var utan den man som hon levde med i 15 år och att ett femtonårigt monogamt äktenskap är långt.

–Jag tror inte att det är bra att vara gift längre än så.

På ett sätt är skilsmässa en lösning på bitterfittelivet, medger hon. Hon går i gång, som Sara skulle ha kunnat göra i Bitterfittan om hon hade skilt sig:

–Alla undersökningar visar att frånskilda känner mindre tidspress, men det förutsätter ju att man har delat ansvar och har barnen lika mycket. Nu är jag lite nyfrälst men det frigör så otroligt mycket energi att skilja sig. Varannan vecka kan jag skriva hur och när jag vill, träffa kompisar, gå och träna...

Så sätter hon ned tekoppen på köksbordet:

–Men att skilja sig är inte enda lösningen. Man kan önska att fler som är kära och vill fortsätta leva ihop vågade tänka lite nytt, som att ha liknande uppdelningar som när man är skild, kanske till och med ha varsin lägenhet och hjälpas åt med barnen...

Det verkar bli en uppföljare.

LINA KALMTEG

08-13 56 41

lina.kalmteg@svd.se

[Fler artiklar](#) | [Blogg](#)

Fakta

Maria Sveland

Aktuell: Med nya romanen Att springa, recensionsdatum: 13 september.

Gör: Numera författare på heltid.

Född: 1974 i Örebro.

Familj: Max och Leo, 4 och 8 år, och en salig massa vänner.

Utbildning: Filmvetenskap, medie- och kommunikationsvetenskap, litteraturvetenskap och Dramatiska institutets radiolinje.

Bakgrund: Hade före debuten med Bitterfittan 2007 gjort flera uppmärksammade radio- och tv-dokumentärer och radioprogram som Den heliga familjen. Medverkade även i boken Min mormors historia (2009). Skrev texterna till utställningen Maria – drömmen om kvinnan (2008) för Historiska museet, texter som kritiserades hårt av litteraturvetarprofessorn Ebba Witt-Brattström.

Älskar: Rättvisa och solidaritet.

Avskyr: Egoistisk högerpolitik.

Viktiga författare: ”Stephen King och Joyce Carol Oates. Och så självklart Mian Lodalen, Mari Jungstedt och Katarina Wennstam, för skratten och vänskapen.”

Svelands skrivande

Bitterfittan: Har sålt i 130000 exemplar i Sverige. Översatts till norska, danska, tyska (40000 ex). Ges ut i Nederländerna nu i höst, på engelska nästa år. Har satts upp som teater, både i Sverige, Danmark och Tyskland.

Om nackdelar med Bitterfittans framgång: ”Det känns dubbeltydigt att ha blivit en offentlig person. Jag är medveten om hur jag låter när jag pratar med mina barn när vi är i affären till exempel.”

Om skrivprocessen: ”Jag använder mig av Stephen King-tipset: Att sitta framför datorn i ett visst antal timmar även om man inte lyckas skriva något.”

Tre böcker som inspirerat till Att springa: ”Harper Lees **To kill a mockingbird**. Jag läste om den för att jag letade efter böcker med flickor i huvudrollen. **Majgull Axelssons Rosario är död** och **Sapphires Push**, som också är fantastisk. De båda sistnämnda gav modet att våga skildra det svarta.”

På gång: Skriver på en tredje roman, ett syskondrama med arbetstiteln Snarkmaskinen. ”Den är tragikomisk, jag har skrattat jättemycket när jag har skrivit den.”

Google-annonser

[Rabattkuponger Stockholm](#)

1 erbjudande/dag, löjligt lågt pris Det bästa av Sthlm till 50-70% !

www.GROUPON.se/Stockholm

[Sant om 2:a världskriget?](#)

Vad är seglivade myter och påhitt? Läs om nya fakta i vår artikelserie

www.krigsmyter.nu

[Hotell i Domus de Maria](#)

Spara upp till 75% och boka rum nu! Övernatta i Domus de Maria

www.booking.com/Domus-de-Maria